

PROSVEȚA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Inhaia vsek das rase ne
dolj in praznikov.Issued daily except Sundays
and Holidays.LETO—YEAR XIII. Cena lista
je \$5.00.Entered as second-class matter January 21, 1919, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 27. julija (July 27th) 1920.

Subscription \$5.00
Yearly.Uredniški in upravniki pro-
stor: 2657 S. Lawndale av.Office of publication:
2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

POLOŽAJ V PREMO- GOVNIŠKI INDUSTRIJI POSTAJA RESEN.

STAVKA SE LAHKO RAZŠIRI
PO VSEM CENTRALNEM PRE-
MOGOVEM POLJU.

Illinoiski podjetniki so za povišanje mezde za nekaj manj kot 10 odstotkov.

Chicago, Ill. — Stavka rudarjev v Illinoisu, ki delajo za dnevno mezdo, je postal dejstvo. Delo počiva skoraj v vseh rudnikih in bati se je, da se stavka razširi po vsem centralnem premogovem polju, ako ne pride hitro do sporazuma.

Illinoiski premogovniški podjetniki se baje pripravljajo, da aperiраjo na predsednika Wilsona, da posreduje in da se spor izvrši. Priporočiti mu hcejo, da rudniška komisija, ki je izdelala mezdno lestvico, zoper prične z delom in zasiši pritožbe rudarjev. Premogovniški podjetniki v državi Illinois se baje strinjajo, da se rudarjem proti dnevnim mezdam povpraša nekaj manj kot deset odstotkov mezdnega povrašanja.

Governer Lowden je v nedeljo vzel oficijelno na znanje, da stavka rudarjev postoji, kajti bil je na konferenci podjetniškega odbora, kateri je prisostvoval tudi James H. Wilkerson, predsednik državne komisije za javne potrebe.

Po končani konferenci je govoril načelnik, kateri napovedal izjavilo, v kateri upozorja na rudarje, da se vrnejo na delo obljubljajoč, da ne posluži vsake državne agencije, da se njih položaj sboljši. V svoji izjavi pravi, da zaslužijo rudarji, ki delajo za dnevno mezdo, največ šest dolarjev na dan, a ker delajo le dva dni v tednu, zaslužijo povrašanje dolarjev na teden. Koncem svoje izjave osteva rudarjev in pravi, da je bila meza nezadostna, da ni pravilno, da so začakali, ampak obrniti bi se morali na komisijo, ki jim je določila mezdo, da se popravi napaka, ki jo je napravil komisija.

Med rudarji gre glas, da so dolgo časa pritoževali, toda nihče se ni brigal za njih pritožbe. Zastekali so šele tedaj, ko so spoznali, da so njih pritožbe glas vpijajočega v puščavi. Podjetniki sami so nasprotovali sploščitvi vsaki reviziji pogodbe med rudarji in njimi. Podjetniki so rekli, da ni na mestu revizija pogodbe, ker je podpisana za dve leti. Na te podjetniške argumente je pa odgovoril Harry Fishwick, podpredsednik rudarske distriktne organizacije v Illinoisu, da rudarji niso prelomili pogodbe, ampak zahtevajo le toliko, da lahko prehranijo sebe in svoje družine. In to je postena zahteva. Svoje trditve podpira s številkami, ki dokazujejo, da koliko so se podražile življenske potrebuščine v Illinoisu. On izjavlja, da so se življenske potrebuščine podražile v Illinoisu od leta 1913 za sto tri in štiridešet odstotkov.

Če pride zadeva rudarjev pred komisijo, se bodo argumenti zopet največ ukali okoli premogove cene. Rudarji pravijo, da rudniški podjetniki lahko priznajo zahteve rudarjev, ki delajo za dnevno mezdo, ne da bi povisili ceno premoga. Podjetniki sicer pravijo, da so rudarji opravčeni do povrašanja mezde, moč pa glede cen. Iz tega sledi, da bodo podjetniki zahtevali povrašanje premogovih cen, kakor hitro se spor predloži komisiji v rešitev.

POLICAJI MORAO OB NEDEJAH V ČERKEV!

Wilmington, N. C. — Policijski načelnik je podnebil ajemu podrejene policijske organe, da morajo ob nedeljah bolj redno zahajati v cerkev. Vsako nedeljo bo samo polovica policije v službi, tako da pojde lahko policiji xintraj ali pa zverčev cerkev. What is next?

DEBS NE MARA "POMILO-
ŠENJA" OD SEDANJE VLA-
DE V WASHINGTONU.

Chicago, Ill. — Tajnik socialistične stranke Branstetter je obvestil Christensen, predsedniškega kandidata farmarsko-delavske stranke, da je apel na Wilsona za osvoboditev Debsa iz ječa brez potrebe, kajti Debs je dočno izjavil 11. julija, da ne mara nikakršnega "pomilovanja" od sedanje Wilson-Palmer-Burlemonove administracije.

NEMIRI V MEL- ROSE PARKU.

PROFESIJALNI IGRALCI IN
DRUGA SODEGA SO IZVRŠILI
NAPAD NA MESTNO HIŠO.

Policijski načelnik je sam izvojal zmago in odpolidi ulično drhal.

Chicago, Ill. — Melrose Park je majhno gnezdo tik pred vratmi Chicaga, kljub temu pa ima svoje vrste kravale in nemire, kakršni so nemogoči v Chicagu.

Okoli petdeset oseb, ki pripadajo k bratovščini igralcev za denar, je napadlo po polnoči mestno hišo, policijski načelnik je pa sam odbil naskok te drhal, kajti vsa policijska sila policije v tem mestu postoji poleg policijskega načelnika še iz dveh policijskih načelnikov, ki jih je določil za dnevnega policijskega načelnika, ki je izbrisal na mestu, ko je vila bitka.

Malo pred polnočjo je prišel policijski načelnik Charles Weinecke v družbi štirih izrednih igralcev v restavracijo Carbona, da polovi igralce za denar. Policijski načelnik je šel v zadnje prostore, kjer je našel gospodarja Carbona, ki je takoj vredil policijskemu načelniku, če ima izkazilo za hišno preiskavo. Policijski načelnik je odgovoril, da ga ne potrebuje. Carbon je napravil neko nečedno opazko in policijski načelnik ga je aretiral.

Policijski načelnik je odgnal svojega arrestanta v mestno hišo, stirje izredni policijski, ko so dovršili delo, so pa odšli domov. Okoli petdeset ljudi je pa šlo v dolgi procesiji za policijskim načelnikom v njegovim arستانom. Drhal je obstala pred mestno hišo. Poslala je k policijskemu načelniku posredovalca v osebi John Sorensona, bivšega profesionalnega pretepača in salunara, da negudoma izpusti arrestanta. Policijski načelnik mu je odgovoril, da se ne briga za njegove grožnje in da arestant ostane v zaporu. Ko je Sorenson spoznal, da nič ne opravi, je stopil pred drhal in dejal:

"Fantje, tale policijski fant pravi, da ostane pri svojem sklep in da ne izpusti Carbona."

Drhal se je navalila proti vrati. Policijski načelnik je potegnil samokres, v tem trenutku so počeli samokresi zunaj in začenjata so šipe. Policijski načelnik je sedel pri pisalni mizi. Sorenson je pa viknil: "Ubili vas bodo."

"Ne bojim se te drhal," je odgovoril policijski načelnik in oddal štiri strele v steno kot svarilo, da je pripravljen za boj na življenje in smrt, na katero je pa drhal takoj odgovorila s salvami. Zunaj so pa bili čuti klici: "Uteči policijskemu načelniku, poženite ga iz mesta."

Carbon se je stisnil v kot. Sorenson je pa gledal, da se skrije, ko ga je pokrabil policijski načelnik in držec ga pred sabo za ščit, je skočil proti vrati. Padli so zoper streli, a drhal se je balal, da zadene Sorensona. V tem trenutku je policijski načelnik zoper oddal streli v zrak, pogum je zbenil od drhal in pričela se je zgubljati na vse strani.

Ko je vihrala bitka, sta prišla še dva policijska, ki tvorita policijsko silo v malem gnezdu. A ko sta videla, kaj se godi, sta rezignirala na mestu.

Policijski načelnik je obdržal arrestanta, da je mirovni sodnik Davidson nepravil zaporno povejlo in so njuni tevtrji postavili potrebno poročilo.

(Dalje na 2. strani.)

ODPOMOČ JE V VLADNI KONTROLI RUDNIŠKE INDUSTRIJE.

3 TAKO KONTROLUJE SE PA
PODGETNIKI SEVEDA NE
STRINJAJO.

Trgovci pripravljajo prepoved za izvajanje premoga kot univerzalno zdravilo.

Washington, D. C. — Privatni podjetniki so dokazali jasno kot beli dan, da niso znano obravnavati premogovnikov in žečevne. Odkar je izbruhnila svetovna vojna, se je pojavil med rudarji in žečevniki zaradi nezmočnosti privatnih podjetnikov nepokoj, ki se je po sklenjenem premirju povečal, mesto da bi se znašal, a kože ne popolnoma izginil.

Gospodje premogovniški podjetniki dajo za blagostanje svojih delavcev in ljudstva ravno toliko, kot žečevni magnati. Pri teh gospodih se vpoštova le dobitek, ki odpade v njih lasten žep, za drugo se ne brigajo. Kako velik je bil dobitek te gospode, je pa dokazal s številkami ekonomičen. W. Jett Lauck, katerih ta gospoda se do danes ni mogla ovrednotiti, je stokala v večibniškem časopisu, da se mora najti pot, po kateri bo mogoče dokazati, da Lauckove številke o profitih niso resnične.

Odkar je bilo sklenjeno premirje, ima vlad poletne roke dela da uravnava sporna vprašanja med rudarji, žečevniki in privatnimi podjetniki. Vse to delo je bil odpad, če bi bili rudniki in žečevniki pod trajno vladno kontrolo, ki bi vodila do nacionalizacije rudnikov in žečevne, kajti vlad bi imela natančen vpogled, koliko profita nosijo rudniki in žečevniki in če bi se izkazalo, da rudniki in žečevniki ne nosijo dobička, bi uravnala tako obravnavanje v rudnikih in na žečevnicah, da bi nosilo dobiček, ne da bi bilo treba povisiti ceno premoga in žečevniškim voznim listkom. Dokler so pa rudniki in žečevniki pod privatno kontrolo podjetnikov, pa nima vlad moči, da pravilno uravnava razmere v obravnavanju rudnikov in žečevnic.

Privatni podjetniki iščajo, da bi se jih usmilijo tudi sreč iz kamna, da bodo bankrotirali, če se rudarjem povika meza le za cent, ne da bi se obenem povisila tudi cena premoga.

Seveda svojih knjig pa ne predloži nikdar v pregled, iz katerih bi se dalо dokazati, da imajo premogovniški baroni res tak deficit, kot ga kažejo javnosti. Vlada jih tudi ne more prisiliti, da predloži svoje poslovne knjige, kajti zgodje podjetniki so tako navrhni, kadar gre za izravnavo sporev med njimi in rudarji, da pravijo, da komisija nima preiskavati profitov, ker za to ni bila imenovana, ampak ima določiti, kako visoka naj bo meza. Če bi bili rudniki nacionalizirani, bi vlad imela natančne podatke o obratnih stečkih in na podlagi teh neovrgljivih podatkov bi se lahko uravnava cene in meza rudarjev.

Privatni podjetniki niso za nacionalizacijo žečevne in ravno tako nasprotujejo nacionalizaciji rudnikov. Gospodje dobro vedo, da pride do nacionalizacije rudnikov, da odpadejo zanje mastni dobički.

Trgovci s premogom, ki so naravnih zaveznikov premogovniških podjetnikov, dostikrat enilistni ljudje pod različno firmo, tudi niso za nacionalizacijo rudnikov, ampak priporočajo, da se prepovedi izvajanje premoga s premogovnega polja, poznanega pod imenom "Pocahontas." v tujezemstvu.

Oni pravijo, da se da na ta način preprečiti pomanjkanje premoga v Chicago in na severozapadu. Well, tako priporočilo lahko pomaga začasno, trajne odpomočki pa ne prinese. In če so trgovci s premogom odkritosrčno prijetljivi ljudstvu, zakaj ne priporočajo načionalizacije ameriških premogovnikov, ki bi za trajno odpravili pomanjkanje premoga in ob-

DELAVSKA BLOKADA TER-
RISTIČNE OGRSKE SE NADA-
LJUJE.

Dunaj, 26. jul. — Mednarodna delavska blokada Ogrske zaradi velega terorja proti organiziranemu delavstvu se nadaljuje, kajti nova ogrska vlada še ni pokazala nobene volje, da prenega terorjem. Teroristi na čelu Hortijevga režima se sicer nekaj pogajajo z ekskutivno strokovne Internacionale v Amsterdamu, ali do danes so pogajanja brez uspeha.

NADALJNI ODMEVI TRŽAŠKIH IZGREDOV.

Jugoslavija zahteva zadoščenje za sedano zastavo v Trstu.

AMERIŠKI KONZUL TAJI
TAJNO ZVEZO Z JUGO-
SLOVANI.

Pariz, 26. jul. — Zavezniki imperialisti se trudijo na vse načine, da razbijajo direktna poljsko-ruska mirovna pogajanja. Kljub dejstvu, da je Rusija dovolila premirje Poljakom, delajo zavezniki s pripravami za nadaljevanje vojne. Ententa sluti, da mirovni pogaji, ki jih bo sovjetska Rusija stavila Poljakom, bodo v konfliktu z njimi interesi in vsa znamenja kažejo, da Anglia in Francija ne bosta dovolili Poljaki skleniti mir, ki ne bi ugasjal njima.

Diplomatje v Parizu pravijo, da sta Anglia in Francija dobili zato, da so trije italijanski častniki v državljini poslušali v poslopu jugoslovanske delegacije v Trstu, sreči zastavo in do vrednosti na ulico uskar je drhal razglašala zastavo in kosce segala.

Rim, 26. jul. — Ameriški konzul Ralph C. Busser v Trstu je na obtožbo v italijanskem časopisu, da je imel tajno telegrafiko zvezo z Belgradom skozi slovenski hotel "Balkan", izjavil sledi:

"Ameriška direktna lica iz Trsta na Dunaju, ki služi brzjavkam v zvezi s pomočnim delom ameriške misije v Avstriji, je pod kontrolo italijanske in ameriške misije na Dunaju do demarkacijske linije, dočim je v Trstu pod kontrolo italijanskih vojaških oblasti in vselej se uporablja z dovoljenjem italijanske vlade. Ameriški konzul v Trstu nima nadzor nad črto in ni odgovoren za njenje operacije; črta služi ameriškim in zaveznim misijam in konzulom in nikdar ne Jugoslovnom. Žica je zvezana s tržaško postajo in ne z ameriškim konzulatom."

S to izjavo je ameriški konzul pobil obdolžitve italijanskih šovinistov, ki kriče v svojih časopisih, da ameriški konzuli pomagajo Jugoslovom "kovati zarote proti Italiji".

KRAVJI ŽELODEC SKLADI-
DIŠČE ZA STARO ŽELEZO.

Lancaster, Pa. — Dr. Marshall je napravil uspešno operacijo na kravi, ki je vidnobolehal. V njenem želodecu je našel nekaj kriplje, da pridobi Nemčijo za novo "sveto alianco", ki naj prične generalno vojno proti sovjetski Rusiji. Nemčija se obeta, da ji Poljska vrne Poznanjsko in vrnute se jih obljubujejo druge mikavne koncesije. "Freiheit" ostro protestira proti tem intrigam in poziva nemški proletarij, da naj stoji pozno na straži in takoj v začetku prepreči vsako pogubno alijanco z imperialisti zpadne Evrope, ki se zdaj lovijo zadnjega bilka, da obdrže svoje stare gospodstvo.

PROHIBICIJONISTI SO POGO- RELI Z NOVIM POIZKUSOM.

Downers Grove, Ill. — Volilci so odglasovali z 2,603 glasovi proti 503, da se prekliče mestna odredba, sprejeta sedmega junija t. l., ki je prepovedovala prodajo cigaret v mestu. Ženski glasovi so bili razdeljeni na pol. Polovica žen je glasovala za prepoved, druga polovica pa proti prepovedi.

HARDING NOČE POMAGATI
DEBNU.

Marion, O. — Harding, predsedniški kandidat republikanske stranke, je odgovoril na Christensenovo pismo, v katerem je predsedniški kandidat farmarske in delavske stranke apeliral nanj, da se pridruži akciji za pomilovanje Debsa iz ječa.

Harding odgovor je zvit, v katerem pravi, da je za ženerzno pomilovanje političnih jetnikov, toda pri podežljivosti amnestije ni hitrica dobra reč. Z drugimi besedami to pomeni, da se Harding strinja, da Debu še nadalje ostane v ječi, čeprav pravi koncem svojega pisma, da ne more izvreči svoje sodne o posebni sferi, ker jo še ni pregledal ali prestudiral.

Mashville, Tenn. — Tuuaj so se izretali nekega George Litrella, ker je na sumu, da je zastrupil svoj soprog in štiri druge ženske, ki so bile bolnice v zavodu za umobolne. Litrell pravi, da je nedolžen in da on ni posiljal otrovanih bonbončkov.

Enem bi ustavila tako razmere za rudarje, da lahko žive kot ljudje.

INTRIGE IMPERIALISTOV PROTI RUSKEMU LJUDSTVU.

Francoski in angleški imperialisti delajo z vsemi silami, da bi obdrže Polj

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.50 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske National Benefit Society.

Owned by the Slovenske National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Julija 1-20) poleg vašega imena in naslova posenč, da vam jo s tem dnevom potiski narodina. Ponovite je pravodano, da so vam ne ustvari list.

ZAKAJ SO PRIVATNI INTERESI HUDI NA NESTRANSKARSKO LIGO?

Farmarji v Severni Dakoti so spoznali, da bodo izkoriščani od privatnih interesov, dokler se ne organizirajo politično in ne porazijo kandidatov privatnih interesov na volišču. Organizirali so se v "Nestranskarski ligi" in pri zadnjih volitvah so izvolili večino svojih zastopnikov v legislaturo, governorja in več drugih javnih uradnikov na odgovorna mesta v državi. Ko so izvojevali zmago, so šli njih poslanci in senatorji takoj na delo, ki so sprejeli važne socialne zakone, da se rešijo farmarji in delavec iz krepljev privatnih interesov.

Privatni interesi niso seveda držali križem svojih rok in so obrekovali "Nestranskarsko ligo" z najgršimi obrekovanji. Rekli so, da so pripadniki "Nestranskarske lige" brezverci, ki zagovarjajo svobodno ljubezen. Očitali so jim, da hočejo privatni imetek drugih ljudi razdeliti na enake dele. Govorili so, da so lenuh, ki bi radi živelj od dela družih. Bile so laži, s katerimi so obrekovali pred dvajsetimi leti socialisti, torej niso bile nič novega. Kljub tem lažem so kandidatje "Nestranskarske lige" dobili večino pri volitvah. Privatni interesi pa še niso mirovali in poslužili so raznih intrig, da ne onemogočijo socialno zagonodajo. Ko so tudi s temi intrigami žalostno pogoreli, so pa hoteli na zvijačen način bankrotirati zadružno banko. Da se ta peklenški načrt privatnih interesov ni posrečil, je povzročil govor Frazier s svojim odločnim nastopom.

Zakaj so se pa privatni interesi tako strastno in z največjo zloto zaganjali v "Nestranskarsko ligo"? Legislatura ni sprejela le zakona za zavarovanje delavcev, zgradbo državnih žitnic, milinov in drugih industrijskih podjetij, ampak je ustanovila državno banko. Vse drugo bi mogče privatni interesi še pretrpeli, nikakor pa niso mogli prenesti ustanovitve državnega denarnega zavoda, kajti banke v rokah privatnih interesov so za privatne interese kluč do izkorisčanja delavcev in farmarjev. Dokler so privatni interesi gospodarji nad bankami, gospodarijo tudi nad usodo delavcev in farmarjev. Da privatni interesi niso zastonj sovražili "Nestranskarsko ligo", zaradi ustanovitve državne banke, pokazuje mesečni bulentin, ki ga je izdala severno-dakotska državna banka. Buletin govori, da so se hranilne vloge v pretečenem mesecu pomnožile in da je banka posodila farmarjem štiri sto tisoč dolarjev. Cisti dobiček tega državnega denarnega zavoda se je pomnožil za deset tisoč dolarjev.

15. marca t. l. so vloge v državni banki dosegle \$23.300.000, dasiravno je minilo okoli enega leta, odkar je bila banka ustanovljena. Aktualno ni bila ta vsota na banki, ampak je bila vknjižena v bančnih knjigah, ker banka služi kot agencija, ki vodi kreditiran posojilo vseh davkoplačevalcev v korist vseh davkoplačevalcev.

Tudi privatne banke so se posluževale kredita, ki pa ni bil vselej vplačan. Odkar je bila ustanovljena državna banka se privatne banke še vedno poslužujejo kredita, ampak zdaj se vplačuje po boljši lestvici kot preje, kajti lestvica je višja, ker je denar državne banke več vreden zaradi stabilizacije iz javnih skladov.

Državna banka posluje kot centralna banka. Na pr., če trgovec na vzhodu države kupi živilo od farmarjev na zapadu države, tedaj prejme državna banka nalog, da iztrira denar na vzhodu. Včasi se pa dogodi, da sta čeka obeh bank, to je na vzhodu ali zapadu skoraj enaka. Če sta tirjatvi obeh bank enaki, tedaj sta tirjatvi obeh bank črtni, če je pa majhna diferenca, tedaj to diferenco prejme banka, ki je poslala ček, glaseč se na večjo vsoto. Državna banka napravi vsaki dan na stotine takih transakcij in tako pomaga k enaki razdelitvi denarja, kar finančniki imenuje ekvaliziranje denarne razdelitve.

Dokler ni bilo državne banke so privatni bančni interesi delali lepe dobičke s takimi transakcijami, kajti povzročili so lahko, da je nastalo umetno pomanjkanje denarja na vzhodu, vprighthodnji pa zoper na severju ali pa na jugu. Odkar je ustanovljena državna banka ne morejo privatni bankirji izigravati več takih potez za odiranje ljudstva, ker državna banka skrbi, da so take poteze privatnih bankirjev izključene.

Ena sama kapitalistična unija!

Eden najboljših buržoaznih urednikov v Ameriki je nedvomno Arthur Brisbane, uredniški čef Hearstovih listov. Lahko se pove, da je najliberalnejši med ameriški liberalci in nekatere njegovi članiki - kritike socialnih razmer - so tako brižljativi, da jih podpiše vsak socialist. Mož ima v resnici široko duševno obzorje in njegova posebnost je v tem, da je skrajno tolerančen v odkritosti. On stoji na stališču, da je socializem dober - ampak ne še zdaj, temveč enkrat po tisoč letih ko bodo ljudje bolj civilizirani. Kapitalizem mu je veliko zloraba - toda najboljše zloraba, kar jih imamo danes. To zloraba se da po njegovem mnenju "izboljšati" z raznimi reformacijami. In kadar Brisbane piše o reformah, tedaj zapisaše marsikatero bridko resnico o svojem razredu, katero je skrno prezreti.

Te dni je Brisbane v enemu aviji člankov vzel na piku socialističnega karikaturista Arthurja Younga, cigar izvrstne karikature v njegovem listu "Good Morning" (New York) zbuja veliko pozornost. Pred kratkim je Young narisal tri debeluhrarje, ki se drže za roke in plešejo na zemljevidu sveta; debeluhrarji so znamovani kot kapitalistična Evropa, Amerika in Azija. Pod sliko je pa zapisano: "Ena sama kapitalistična unija, toda delavci morajo biti razdeljeni v nebotu in strani."

To karikaturo je vzel Brisbane na rešeto in piše:

"Smojno je, če se kapitalisti razburajo, kadar delavci govorijo eni sami veliki uniti. Vsakdo ve, da kapital je ena sama unija! Vsi intelligentni ljudje v Združenih državah - izvzemli nekoliko lastnih izjem - so hlapci kapitalistov. Kapitalisti imajo dobre mogzane in lahko najamejo najboljše advokate, vsebujoči lilične profesorje in uredniške časopise - in zato so močnejši od delavcev. Kapitalisti se ne tepejo med seboj, marveč pomagajo drug drugemu. Pisatelj teh vrstic je videl spredvodnika na poučnični zveznici, ki je pahlil židovskega tovarniškega delavca z veliko culo v rokah z vosa in rezal nad njim: 'Mari od tukaj, smrdo!' Oba sta delavca, ampak spredvodnik menda misli, da je nekaj več kot židovski tovarniški delavec. Kadar kapitalisti vidi drugoga kapitalista z veliko culo v roki, ga ne sune od sebe, temveč mu reče: 'Daj, da ti pomagam, ker kapitalisti moramo držati skupaj.' Kapitalisti so združeni v eni sami, veliki svetovni uniji zato, ker imajo toliko pamet, da se zavedajo, da morajo pomagati drug drugemu, ako hočejo imeti uspeh pri svojih podjetjih."

Vse te besede so zlata zrna resnice. Brisbane - ki sicer ne pove, da li se tudi on pristeve med one častne izjeme, ki niso hlapci kapitalistov - pravi odprto, da kapitalisti so organizirani v eni sami svetovni uniji zato, da loči izkorisčanje delavske ljudstva vse povsod. Primera o cestnoželezniškemu spredvodniku in tovarniškemu delavcu je pa žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabu godi! Saj ste si sami krivi. Zakaj ne držite skupaj kakor drže kapitalisti? Zakaj se kavirate in preprirete med seboj, namesto da bi nastopili složno v solidarno v eni sami, veliki delavski uniji?

Delavci, vzemite si ta nauk k srcu!

Ameriške vesti.

LINCARSKI UMOR.

Fayetteville, W. Va. — Cestna država je vložila v ječo in linčala William R. Bennettta, sina Williama R. Bennettta, ki je bil nekoc kriminalni sodnik v okraju Fayette.

Mladi Bennett je umoril svojo soprogo in priznal umor, na kar ga je sodišče obsođilo v dosmrtni ječ. Cestna država je preprečila izveditev obsođbe.

KDOR ZNA, ZNA...

Chicago, Ill. — Na Fort Dearbornovo banko je prišel tujec in

vprašal, če lahko dobi deset dolarjev posojila. Dejal je, da začasti za deset tisoč dolarjev zadolžnične svobode, če mu posodijo deset dolarjev. Poslali so ga k podpredsedniku Marcus Jacobowemu, ki je dejal, da za posojilo zadostuje samo ena zadolžnica svobode. Ne, je rekel, tujec, vseči morate vse zadolžnice svobode, če ne, ne muram vašega posojila. Uradniki so končno pristali na njegovo zahtevo in ko so ga vprašali, zakaj je stavil tako zahtevo, je pojasnil, da si prihrani na leto devet dolarjev in trideset centov za varnostni predst, ker bo lepo rezal kupone in vlekel od njih obresti, od svojega posojila pa sedem od sto bo plačal le se demdeset centov obresti, zadolžnice svobode hodo pa varno hrnjene na banki.

"Oh-o-o-o," so klicali bančni uredniki drug na drugega, zdaj vas razumemo, ko je tujec odhalil smehljajo, s potrdilom, da je na banki dal hraniti za deset tisoč dolarjev zadolžnic svobode hodo pa varno hrnjene na banki.

To zloraba je veliko zloraba, toda najboljše zloraba, kar jih imamo danes.

To zloraba se da po njegovem mnenju "izboljšati" z raznimi reformacijami. In kadar Brisbane piše o reformah, tedaj zapisaše marsikatero bridko resnico o svojem razredu, katero je skrno prezreti.

To karikaturo je vzel Brisbane na rešeto in piše:

"Smojno je, če se kapitalisti razburajo, kadar delavci govorijo eni sami veliki uniti. Vsakdo ve, da kapital je ena sama unija! Vsi intelligentni ljudje v Združenih državah - izvzemli nekoliko lastnih izjem - so hlapci kapitalistov. Kapitalisti imajo dobre mogzane in lahko najamejo najboljše advokate, vsebujoči lilične profesorje in uredniške časopise - in zato so močnejši od delavcev. Kapitalisti se ne tepejo med seboj, marveč pomagajo drug drugemu. Pisatelj teh vrstic je videl spredvodnika na poučnični zveznici, ki je pahlil židovskega tovarniškega delavca z veliko culo v rokah z vosa in rezal nad njim: 'Mari od tukaj, smrdo!' Oba sta delavca, ampak spredvodnik menda misli, da je nekaj več kot židovski tovarniški delavec. Kadar kapitalisti vidi drugoga kapitalista z veliko culo v roki, ga ne sune od sebe, temveč mu reče: 'Daj, da ti pomagam, ker kapitalisti moramo držati skupaj.'

Kapitalisti so združeni v eni sami, veliki svetovni uniji zato, ker imajo toliko pamet, da se zavedajo, da morajo pomagati drug drugemu, ako hočejo imeti uspeh pri svojih podjetjih."

Vse te besede so zlata zrna resnice. Brisbane - ki sicer ne pove, da li se tudi on pristeve med one častne izjeme, ki niso hlapci kapitalistov - pravi odprto, da kapitalisti so organizirani v eni sami svetovni uniji zato, da loči izkorisčanje delavske ljudstva vse povsod. Primera o cestnoželezniškemu spredvodniku in tovarniškemu delavcu je pa žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabu godi! Saj ste si sami krivi. Zakaj ne držite skupaj kakor drže kapitalisti? Zakaj se kavirate in preprirete med seboj, namesto da bi nastopili složno v solidarno v eni sami, veliki delavski uniji?

Delavci, vzemite si ta nauk k srcu!

NEMIRI V MELROSE PARKU.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Tako je zjutraj se je sešel mestni odbor in je policijskemu načelniku dovolil pet policejcev.

Weinecke je bil komaj štiri-

dnevi pred tem, da je bil nominiran kandidatom za govor.

Primera o cestnoželezniškemu spredvodniku in tovarniškemu delavcu je pa žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabu godi! Saj ste si sami krivi. Zakaj ne držite skupaj kakor drže kapitalisti? Zakaj se kavirate in preprirete med seboj, namesto da bi nastopili složno v solidarno v eni sami, veliki delavski uniji?

Delavci, vzemite si ta nauk k srcu!

NEMIRI V MELROSE PARKU.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Tako je zjutraj se je sešel mestni odbor in je policijskemu načelniku dovolil pet policejcev.

Weinecke je bil komaj štiri-

dnevi pred tem, da je bil nominiran kandidatom za govor.

Primera o cestnoželezniškemu spredvodniku in tovarniškemu delavcu je pa žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabu godi! Saj ste si sami krivi. Zakaj ne držite skupaj kakor drže kapitalisti? Zakaj se kavirate in preprirete med seboj, namesto da bi nastopili složno v solidarno v eni sami, veliki delavski uniji?

Delavci, vzemite si ta nauk k srcu!

NEMIRI V MELROSE PARKU.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Tako je zjutraj se je sešel mestni odbor in je policijskemu načelniku dovolil pet policejcev.

Weinecke je bil komaj štiri-

dnevi pred tem, da je bil nominiran kandidatom za govor.

Primera o cestnoželezniškemu spredvodniku in tovarniškemu delavcu je pa žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabu godi! Saj ste si sami krivi. Zakaj ne držite skupaj kakor drže kapitalisti? Zakaj se kavirate in preprirete med seboj, namesto da bi nastopili složno v solidarno v eni sami, veliki delavski uniji?

Delavci, vzemite si ta nauk k srcu!

NEMIRI V MELROSE PARKU.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Tako je zjutraj se je sešel mestni odbor in je policijskemu načelniku dovolil pet policejcev.

Weinecke je bil komaj štiri-

dnevi pred tem, da je bil nominiran kandidatom za govor.

Primera o cestnoželezniškemu spredvodniku in tovarniškemu delavcu je pa žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabu

Henrik Držmanza:

Pradobni človek.

Opis načina življenja, jézika in kulture predgovodinskega človeka v Evropi in Aziji.

(Prsto prevel P. B.)

CETRTO POGlavje.**Starejša bronova doba.**

(Dalje.)

Otrok rabi v svojo obrambo pallico in kamen, in tako je tudi človek v kameni dobi. In ko otrok nekoliko doraste, prične izdelovati iz lesa svoje prve orodje in tudi že orožje, tako je tudi človek, ko še ni poznal kovine, izdeloval svoje orodje iz lesa in kamena.

Ko so se Izraelci izselili iz arabske puščave v Palestino, tudi še niso znali izdelovati orožja iz kovine, ampak kupovali so ga od Kanaanecov, ki so že kovali orožje iz raznih kovin. Za časa kraja Savla sta bila samo kralji in njegov sin oborožena z mečem. Toda kajih temu so bili narodi, ki so že kovali orožje iz kovine, podjarmljeni od Izraelcev, ki so bili oboroženi samo z orožjem iz kamena.

Podobno se je najbrže pripravilo tudi v sedanji Kitajski, ko so bili stari Tibetanci, ki so že kovali orožje, podjarmljeni od Kitajcev, ki so poznali samo že orožje iz kamna. Nekoč pred dvatisoč leti pred Kr. so pa Kitajci že najbrže kovali razno orožje in orodje iz kovin, in našli so med izkopinami tudi razne okraske iz zlata, srebra in bakra. Za časa dinastije Čeu (1123-247 pr. Kr.) so pa Kitajci že poznali bron, iz katerega so potem izdelovali orodje in orodje kakor tudi razne okraske. Železo so poznali še nekako pred tri stoletji pr. Kr. in kmalu nato so opustili kovanje vožja iz brona.

Kot domovina izdelovanja orodja in orožja kovin se smatra pokrajina med Ursom in Altajskim gorovjem, od kjer se je potem hitro širila proti zapadu in vzhodu. Kolikor je mogoče dosegati iz zgodovinskih virov se je prvi pečal z izdelovanjem orožja in orodja iz kovin nek hribovski narod z imenom Akadi, ki je bil sprva naseljen na iranski planoti in se potem preselil v dolino Evfrata, kjer se je razvila takozvana kaldejska kultura. Egipčani so se že pred tem časom pečati s kopanjem bakra in sicer na gori Sinai. Orodje za kopanje bakra je bilo pa že iz kamna. V pokrajini med Armenijo in Kavkazom so bivali narodi, ki so se že zgodaj bavili s kovanjem orodja iz raznih kovin, in najbolj so sloveli Tibetanci ali Tubalcii in v sv. pismu se omenja nek Tubalkain, ki je menda prvi izdeloval orodje in orožje iz kovin. Cinkove rudnike, ki izhajajo iz najstarejše dobe so našli v Parapamizu na visoki iranski planoti.

Na Japonskem so našli med drugimi ostanki, ki izhajajo iz najstarejše dobe brona med raznim orodjem iz kamna in lesu tudi nekaj orodja in orožja iz brona in železa. Nekateri narodi črnci so pa v tej stroki izdelovanja orodja in orožja iz železa zelo napredovali. Tako so n. pr. črnci, ki so prebivali v sedanjem pokrajini Kongo, izdelovali zelo dobre in umetno izdelane

bojne sekire, katere so Arabci zelo radi kupovali.

Pri vseh narodih je bil pa dotični, ki se je bavil s kovačko ujetnostjo, zelo član in so ga smatrali kot za nekakoga polhogga in mu pripisovali neko nadnaravno moč, da more trdo želeno spremeniti v mehko kovino. Slovenci imamo tudi neko pravljico, da se kovač ni ustrasil celu smrtni, božje dekle, in da jo je prikonal na hrusko, vselej česar se ga je smrt potem, ko je izpustil na svobodo, tako bala, da ni hotela priti po njega in da se je raditega kovač preselil na luno, kjer še sedaj kuje. — V ceili severni Afriki so živeli kovači v kastah, ki so pa bili zelo zanimali od drugega prebivalstva.

Ko so se Izraelci izselili iz arabske puščave v Palestino, tudi še niso znali izdelovati orožja iz kovine, ampak kupovali so ga od Kanaanecov, ki so že kovali orožje iz raznih kovin. Za časa kraja Savla sta bila samo kralji in njegov sin oborožena z mečem. Toda kajih temu so bili narodi, ki so že kovali orožje iz kovine, podjarmljeni od Izraelcev, ki so bili oboroženi samo z orožjem iz kamena.

Podobno se je najbrže pripravilo tudi v sedanji Kitajski, ko so bili stari Tibetanci, ki so že kovali orožje, podjarmljeni od Kitajcev, ki so poznali samo že orožje iz kamna. Nekoč pred dvatisoč leti pred Kr. so pa Kitajci že najbrže kovali razno orožje in orodje iz kovin, in našli so med izkopinami tudi razne okraske iz zlata, srebra in bakra. Za časa dinastije Čeu (1123-247 pr. Kr.) so pa Kitajci že poznali bron, iz katerega so potem izdelovali orodje in orodje kakor tudi razne okraske. Železo so poznali še nekako pred tri stoletji pr. Kr. in kmalu nato so opustili kovanje vožja iz brona.

Kot domovina izdelovanja orodja in orožja kovin se smatra pokrajina med Ursom in Altajskim gorovjem, od kjer se je potem hitro širila proti zapadu in vzhodu. Kolikor je mogoče dosegati iz zgodovinskih virov se je prvi pečal z izdelovanjem orožja in orodja iz kovin nek hribovski narod z imenom Akadi, ki je bil sprva naseljen na iranski planoti in se potem preselil v dolino Evfrata, kjer se je razvila takozvana kaldejska kultura. Egipčani so se že pred tem časom pečati s kopanjem bakra in sicer na gori Sinai. Orodje za kopanje bakra je bilo pa že iz kamna. V pokrajini med Armenijo in Kavkazom so bivali narodi, ki so se že zgodaj bavili s kovanjem orodja iz raznih kovin, in najbolj so sloveli Tibetanci ali Tubalcii in v sv. pismu se omenja nek Tubalkain, ki je menda prvi izdeloval orodje in orožje iz kovin. Cinkove rudnike, ki izhajajo iz najstarejše dobe so našli v Parapamizu na visoki iranski planoti.

Na Japonskem so našli med drugimi ostanki, ki izhajajo iz najstarejše dobe brona med raznim orodjem iz kamna in lesu tudi nekaj orodja in orožja iz brona in železa. Nekateri narodi črnci so pa v tej stroki izdelovanja orodja in orožja iz železa zelo napredovali. Tako so n. pr. črnci, ki so prebivali v sedanjem pokrajini Kongo, izdelovali zelo dobre in umetno izdelane

Najzanimivejše najdbe so pa odkrili v pokrajini takozvan Aššur, ki je pridržal severna današnje Perzije, kjer so dognali iz raznih istokin, da je bilo v tamozni pokrajini človeštvo naseljeno že pred kakim tritisoč leti, ki je bilo v kulturnem oziru že zelo razvito. V tej pokrajini namreč pridržalo od časa do časa veliki viharji, ki zasujejo celo pokrajino s peskom. To se ne dogaja redno v kratkih presledkih ampak namreč viharjem zelo krasna in pridrživo mogoče le vsakih par sto let. Ko so preiskovali tamošnjo okolico so naleteli okrog 70 čevljev globoko na ostanke starejše kamene dobe; malo višje nad peščeno plastjo ostanke imajošči kamene dobe; in potenčno zopet na ostanke iz starejše in mlajše dobe brona, itd. Iz tega

Vojne, revolucije, stavka! Ni je dobro, v kateri ne bi danes vrelo. "Prosveta" prinaša zanimive vesti vsake dan. Ali sta naredeni na dnevnik "Prosveta"?

Vabilo na Veselico in k Igri

katero priredi

SLOVENSKI DELAVSKI DOM

na Maxhom v Johnstown, Pa., dne 31. julija, 1920.
Veselica se vrši kot v slavnostno obhajanje obletnice tega

Slow. Del. Doma.

Začetek bode točno ob 7 uri zvečer. Vstopnina za moške je 50c, za ženske pa je 25c.

Igrala bode izvrstna Maxhom Godba pod vodstvom gos. Jos. Rogelja.

Na programu je zanimiva igra, katera se pride ob 8:30. Igra "Tri sestre" v treh delajnih. Osebe ki nastopajo so sledice: Orel kmet, Helena njegova žena, Majda, Speia, Anna htere, Anton in Gabrov France Šenina, Jera dekla pri Gabrovih in berac.

Najujudnejše vabimo vse slavno občinstvo domače in bližnje okolice, da se polno, številno udeleže te prireditve, kjer bodo včilj mnoge zabave.

Za prazne želodce in žejna grla bode skrbel veselčni odbor. Torej se enkrat apeliramo na vse društva in slavno občinstvo, da se gotovi v mnogem številu udeleže te zabave, pridite in se zavajajte z nami vabi DIREKTORIJ!

Velika skupina naših rojakov se bode vrnila v domovino pod pokroviteljstvom in v spremstvu posebnega vodje.

Lastnik jugoslovanske banke, Henry C. Zaro, bode v kratkem poselj v domovino veliko skupino naših rojakov, kateri bodo potovali v spremstvu in zaščiti posebnega vodnika, kateri jih bode spremljal iz New Yorka v Evropo. Njegova dolžnost bode, da skrbi tekom potovanja za njihovo prtljago in da vse potnike banke Henry C. Zaro zavaruje glede neprilik in nezgod od časa, ko oni ostavijo ameriško obalo do tedaj, da pridejo oni do kraja.

Vsakdor, ki želi potovati s to skupino potnikov, naj takoj piše jugoslovanskemu bankirju Henry C. Zaro.

SPREMLJANJE POTNIKOV IZ STAREGA KRAJA V AMERIKO.

Posebni zastopnik naše banke je že odpotoval v Evropo, kjer bode storil vse potrebno, da dovede Vaše sorodnike in znance v Ameriko. Ves denar, katerega pošljete Vašim ljudem v star kraj, bode on izplačeval. Radi tega naj vsi oni, kateri žele, da pridejo njihovi svojci v Ameriko in ki žele njim poslati denar tako, da slednjega sigurno in v najkrajšem času dobe, naj se zaupno obrnejo do našega državnega pooblaščenega bankirja Henry C. Zaro.

POŠILJANJE DENARJA V STAR KRAJ.

Državno pooblaščeni bankir Henry C. Zaro pošilja denar v staro domovino po brzojavu in po pošti po najnižjem dnevnom kurzu in pod jamstvom.

MENJANJE DENARJA.

V naši banki je vedno v zalogi velika količina vsakovrstnega denarja v zlatu, srebru in papirju, katerega je dobiti po najnižji ceni.

LIBERTY BONDI.

Ti bondi se pri nas kupujejo in za nje se dobi najboljše cene. Mi jih tudi sprejemamo, kakor plačilo za parniške listike.

PREDUJMI.

Državno pooblaščeni bankir Henry C. Zaro pomaga tudi našim rojakom pri izplačevanju njihovih terjatev, kakor tudi pri iztirjanju njihove plače.

POTNE LISTINE.

Pri nas je nastavljen poseben uradnik, katerega dolžnost je pomagati vsem v star kraj se vračajočim potnikom pri nabavi potrebnih potnih listin in dovoljenj. To se izvrši hitro in brezplačno.

Pridite ali pišite za vse, kar potrebujete.

HENRY C. ZARO, bankir
39 Cooper Square, 3rd Ave., Corner 6th St.
NEW YORK CITY.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila
1904.

Poporna Jednota.

Izbog, 17. junija 1920
v Willavi Illinois.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR:
Predsednik: Vincenc Čuhar, podpredsednik: Anton Horvat, Box 140, Canonsburg, Pa.
sekretar gl. tajnik: Matij Turš, vodnik kadetov: vodnik Paul Horvat, vodnik gl. knjigovodja Frank R. Tavčar, upravitelj zgodov. Filip Godec.

POBNI ODDEK.

John Underwood, predsednik, 408 May St., Newfield, Ill., Martin Zelenčar, Box 418, Newark, Ohio, Joe Kotnik, Box 432, Bellville, Pa., Frank Sestak, 2620 Foster Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIČNI ODDEK.

OBREDNI ODDEK: Paul Horvat, predsednik, 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pistorius, Box 420, Elizabeth, Pa.
Anton Radtke, Box 152, West Monroe, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šuker, Box 154, Grove, Kansas, za Popravak.

Loe Kubek, Box 540, Gilbert, Minn., za zdravstvo.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovic, predsednik, 18812 Waterloo Rd., Collingwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 418 Piercy St., Elyria, Ohio, Joe Kalan, 1607 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Čuhar, John Underwood in Matt Petrovic.

Zdravstveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aloj, 2126 St. Crescent Ave., Cleveland, OH
John Trček, Box 161, Louisville, Pa.
John Ovenc, 242 Eastgate, Detroit, Mich.
Joe Štruk, 1101 E. 55. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovč, 1824 St. Monica Ave., Cleveland, OH.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kovar, 2200 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korporacije in gl. vodnikov, ki delajo v slavnostnih urah, so vrh tabu!

VZA PREGA, ki se ustvarja in posluje gl. vodnikov, ki delajo v slavnostnih urah, so vrh tabu!

VSE ZADEVE BOLNIČNIH PODPOR: SE HARLOVE; Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

DENARNI POŠILJAVCI IN STVARI: M. in N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI PODP: so posiljate na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

VSE ZADEVE ZLAKI: Vse posiljave v gl. vodnikov, ki delajo v slavnostnih urah, so vrh tabu!

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki posiljajte na zadev. Boleznih telovitve S. N. P. J., 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, IL.

Vsi posiljave zlaki pos

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Ljubljana brez mesa, mleka in moka.

Piske iz Ljubljane: zadnje čas občutimo mestni prebivalci veliko ponanjanje mesa, mleka in moke. Cena teh treh najvažnejših živil za življenje raste od dne do dne, in bo tako, da je uradnik in delavec ne bosta mogla plačati. Poglejmo naš mestni trg! Od dne do dne je bolj prazen; pred stojnjami, kjer je kaj mesa na razpolago, stoji dolge vrste žensk in pripravljeni moramo biti, da bodo v prihodnjih dneh sploh prazne. Živine se kolje zelo veliko, toda na trgu je ni — kam izgine to meso, je vprašanje. Mesarji zahtevajo prosti kupčiči za živino. Na drugi strani zvišuje kmet dan na dan ceno živini. Kar se uvozi meso v mesto, se ga veliko prodaja hotelih in restavracijah po ceni 30 K in še več za kilogram, veliko ga gre v klobuse, ki se jih na stotine utihotaplja preko naših mej, ostank pa pride na trg za ljudstvo. Mesarji zahtevajo zvišanje cen mesa, poudarjajo, da po današnji ceni 22 K ni mogoče prodajati, ker je cena živini 17—19 K. Odsek za določevanje cen se je postavljal na stališče, da ne dovoli nikakega novega zvišanja, ker bo šlo tako, da bodo cene brezmejno rastle. Naloga, ozir, dolžnost vlade je, da stvar uredi, da določi ceno živi živini, da začne remeduro od tal, ne pa v sredini. Od mesarja se ne more zahtevati, da prodaja meso po 20 in 22 K, če kupi živo živino po 17 K in se draže. Se slabše, kot pri mesu, je pri mleku. Pominili moramo, da naša mladina — otroci, dojenčki — žive skoraj samo od mleka, da je to njihova njihova edina hrana, treba pomisliti, da doježe žene ne morejo dajati otroku tistega, kar bi morale dati. Cena mleku je danes, če ga hočeš dobiti, in sicer dostavljenega na dom, vsak dan en liter, — na mesec en kilogram sladkorja, dva lista petroleja — mleko pa piščač vrhutega po 6 K! Če ga pa kupiš na cesti — na trgu mleka že ni videti par let, da zanj 7 K za liter in dobiš večkrat napol voden. Ugotoviti je treba, da je v okolici mesta Ljubljana in pa v mestu samem toliko mleka, da bi ga užil vsak otrok lahko na dan dva do tri litre. Kam gre mleko? Kaj se dela z mlekom? Če grek v naše slasčiščne, opazis slasčice, ki so narejene iz moke, sladkorja, mleka in smetane. Če še stopiš v kavarne, v razne "amerikanske bare" in izkuhe, dobriš mleka kolikor hoček. Za našo naraščaj, za našo bedno dečo pa ga ni, — za sladkosnedeče, za denarne mogotne, ki ti piše vsak denar, za te je dovolj mleka. Dejstvo je, da prodajajo slasčičarne posneto mleko po 5 K raznim strankam, ki ga rabijo za otroke. Boljšek nekaj kot nič! Če grek zjutraj na dolenski ali glavni kolodvor, ali pa na železniške prelaze pri glavnih cestah, pripeljejo iz okolice cele vozove, naložene z vrči, polnimi mleka. Ustavljajo, vprašajo, kam kam peljete mleko: "H. Kirbisch, v kavarno Sion, Evropo, k Zalažniku itd!" To ni v redu! Najprvo treba skrbeti za našo dečo, da bo krepa in združava, potem pridejo na vrsti šele kavarme, sladkosnedeče in dr. Veličko se izdelja, posebno v okolici Škofje Loke, surovega masla, ki se ga posilja preko demarkacijske črte v Italijo. — Kar se tiče mizerije z moko, je ta splošno znana. Grek k enemu mokarju: Imate kaj moko? — Odgovor: Nič! Grek k drugemu — istotako nič! Če se posreči, da jo dobriš, plačaš jo po 16 do 18 K za kilogram. Če bi dobil za to ceno v resnici moko! To ni moko, to je zmes filola, graha, koruze in dr. Kruh, narejen iz te moko, prebavi le res lačen želodec. — To je golo dejstvo! In zakaj trebuščega tega? Ni dolgo temu, ko je bila odrejena revizija mlevenih izdelkov. Pri takratni reviziji se je baje našlo v raznih skladališčih do 130.000 kg pristne bele moko in do 130.000 kg pšenice. Ta moko in pšenica izvirata še iz časa, ko je bila kupljena po 7.50 K za kilogram. In vsa ta množina prihaja, oziroma leže počasi, ko polž iz prodajalca v obliku moko, mlečanice iz filola in drugih pri-mesi, po 16 do 18 K za kilogram. Ali je to pravico? Ali je tu sploh mogoče govoriti o kaki pravici in o kaki ljubezni gotovih rodoljubnih ljudi do ljudstva, do tistega ljudstva, ki tvori našo državo? Tu

je treba energičnih odredib, pa ne samo na papirju, treba je dejani da jih bo ljudstvo video in entilo! — Ljudstvu dajte cenejših živil: dajte kruha, dajte mleka, saj to je najmanj, kar sune ljudstvo zahtevati od svoje vlade! Zato naj gospodje pri vlasti odpre oči, do kjer je še čas. —

Odkod vse to? Jugoslavija ima živila, ima pa tudi celo truno veřižnikov, ki potom dobro organizirane kontrabande iziskotujejo živil za življenje raste od dne do dne, in bo tako, da je uradnik in delavec ne bosta mogla plačati. Poglejmo naš mestni trg! Od dne do dne je bolj prazen; pred stojnjami, kjer je kaj mesa na razpolago, stoji dolge vrste žensk in pripravljeni moramo biti, da bodo v prihodnjih dneh sploh prazne. Živine se kolje zelo veliko, toda na trgu je ni — kam izgine to meso, je vprašanje. Mesarji zahtevajo prosti kupčiči za živino. Na drugi strani zvišuje kmet dan na dan ceno živini. Kar se uvozi meso v mesto, se ga veliko prodaja hotelih in restavracijah po ceni 30 K in še več za kilogram, veliko ga gre v klobuse, ki se jih na stotine utihotaplja preko naših mej, ostank pa pride na trg za ljudstvo. Mesarji zahtevajo zvišanje cen mesa, poudarjajo, da po današnji ceni 22 K ni mogoče prodajati, ker je cena živini 17—19 K. Odsek za določevanje cen se je postavljal na stališče, da ne dovoli nikakega novega zvišanja, ker bo šlo tako, da bodo cene brezmejno rastle. Naloga, ozir, dolžnost vlade je, da stvar uredi, da določi ceno živi živini, da začne remeduro od tal, ne pa v sredini. Od mesarja se ne more zahtevati, da prodaja meso po 20 in 22 K, če kupi živo živino po 17 K in se draže. Se slabše, kot pri mesu, je pri mleku. Pominili moramo, da naša mladina — otroci, dojenčki — žive skoraj samo od mleka, da je to njihova njihova edina hrana, treba pomisliti, da doježe žene ne morejo dajati otroku tistega, kar bi morale dati. Cena mleku je danes, če ga hočeš dobiti, in sicer dostavljenega na dom, vsak dan en liter, — na mesec en kilogram sladkorja, dva lista petroleja — mleko pa piščač vrhutega po 6 K! Če ga pa kupiš na cesti — na trgu mleka že ni videti par let, da zanj 7 K za liter in dobiš večkrat napol voden. Ugotoviti je treba, da je v okolici mesta Ljubljana in pa v mestu samem toliko mleka, da bi ga užil vsak otrok lahko na dan dva do tri litre. Kam gre mleko? Kaj se dela z mlekom? Če grek v naše slasčiščne, opazis slasčice, ki so narejene iz moke, sladkorja, mleka in smetane. Če še stopiš v kavarne, v razne "amerikanske bare" in izkuhe, dobriš mleka kolikor hoček. Za našo naraščaj, za našo bedno dečo pa ga ni, — za sladkosnedeče, za denarne mogotne, ki ti piše vsak denar, za te je dovolj mleka. Dejstvo je, da prodajajo slasčičarne posneto mleko po 5 K raznim strankam, ki ga rabijo za otroke. Boljšek nekaj kot nič! Če grek zjutraj na dolenski ali glavni kolodvor, ali pa na železniške prelaze pri glavnih cestah, pripeljejo iz okolice cele vozove, naložene z vrči, polnimi mleka. Ustavljajo, vprašajo, kam kam peljete mleko: "H. Kirbisch, v kavarno Sion, Evropo, k Zalažniku itd!" To ni v redu! Najprvo treba skrbeti za našo dečo, da bo krepa in združava, potem pridejo na vrsti šele kavarme, sladkosnedeče in dr. Veličko se izdelja, posebno v okolici Škofje Loke, surovega masla, ki se ga posilja preko demarkacijske črte v Italijo. — Kar se tiče mizerije z moko, je ta splošno znana. Grek k enemu mokarju: Imate kaj moko? — Odgovor: Nič! Grek k drugemu — istotako nič! Če se posreči, da jo dobriš, plačaš jo po 16 do 18 K za kilogram. Če bi dobil za to ceno v resnici moko! To ni moko, to je zmes filola, graha, koruze in dr. Kruh, narejen iz te moko, prebavi le res lačen želodec. — To je golo dejstvo! In zakaj trebuščega tega? Ni dolgo temu, ko je bila odrejena revizija mlevenih izdelkov. Pri takratni reviziji se je baje našlo v raznih skladališčih do 130.000 kg pristne bele moko in do 130.000 kg pšenice. Ta moko in pšenica izvirata še iz časa, ko je bila kupljena po 7.50 K za kilogram. In vsa ta množina prihaja, oziroma leže počasi, ko polž iz prodajalca v obliku moko, mlečanice iz filola in drugih pri-mesi, po 16 do 18 K za kilogram. Ali je to pravico? Ali je tu sploh mogoče govoriti o kaki pravici in o kaki ljubezni gotovih rodoljubnih ljudi do ljudstva, do tistega ljudstva, ki tvori našo državo? Tu

POTOP.

Zgodovinski roman

Spisal H. Sienkiewicz. — Poslovni Podravski.

(Nadaljevanje.)

Na čelu bežečih je drvil knez Boguslav v prvi vrsti, toda med proganjali ni bil Kmitica.

Ravn v jutro se so Tatarji jeli povračiti in skor slednji je vodil na zadrgalnici knezovega jezdeca. Poiskali so Kmitica in ga skoraj brezvestnega pripeljali k hetmannu, ki se ni gunil od njegove postele.

Opoldne je odprl Kmitic oči.

"Kje je Bogoslav?" je bilo njegovo prvo vprašanje.

"Bogoslav je razbit. Iz početka se je zmaga nagihala na njegovo stran, stopil je iz goščave in planil na odkritem polju na pešce gospoda Oskerka ter izgubil bitko! . . . Ne vem, če je niso vseh skupaj pet sto ljudi."

"A on sam!"

"Je tudi ubežal."

"Zal, da se ne morem še enkrat spoprijeti z njim. Udaril me je z mečem po glavi ter me prekotil s konjem vred. Sreča samo, da imam čelado iz najboljšega jekla, kajti drugače bi me bil ugnobil, a vsekako sem omrežil."

"To čelado moraš darovati cerkvji!"

"Vsemeno, čas je ni izgubljen, in preganjam ga bomo bodisi na konec sveta," reče Kmitic.

"Poslušaj, kakino novice sem prejel po bitki," reče hetman mesto odgovora ter mu poda pisimo, katero Kmitic glasno precita.

"Kralj švedski je odrinil iz Ubonga proti Zemljostju ter od ondot v Lvov nad kralja. Pridite torek kmalu z vso močjo na pomoč kralju in domovini, kajti sam ne vzdržim." Čarnecki.

Nastane trenutek molčanja.

"A ti, pojdeš li z nami, ali odrinči mar s Tarzari v Tavroge?" vpraša hetman.

Kmitic zapre oči. Spomnil se je besedi duhovnika Kordečkega in tega, kar sta mu povedala Volodičevski ter Skretenski, ter dejal:

"Za zasebne računa napoči čas pozneje. Sedaj pa pojdem z vami."

Hetman ga objame.

"Torej si moj brat!" reče, "in ker sem starejši od tebe, zato sprejmi moj blagoslov . . ."

L.

V tem času, ko je zasedlo v poljski ljudovladi vse konje, kar je bilo živega, je prebival švedski kralj v Prusiji in se ukvarjal s pridobivanjem mest in z dogovori s knezem elektorjem.

Po lahkem in povsem neprizakovani zmagi je kmalu opazil bistromi bojevnik, da je švedski lev več počil nego je bil zmoren prebaviti. Po vrnitvi Jana Kazimira je izgubil vsako nadajo, da bi pridržal ljudovlado v svojih rokah; toda odrek se je v duši vsemu kraljestvu, vendar pa vsekakor le želite ohraniti največji del plena, zlasti pa kraljevo Prusijo ter bogato krajino, ki je pripadala njegovemu oblasti.

Toda ta krajina je vstrajala, kakor se je začela pravni braniti, že doslej zvesto pri davnem gospodarju in ljudovladi. Vrnitev kralja Jana Kazimira ter po tisevski konfederaciji pričeta vojna je mogla obodriti Pruse, utrditi jih v zvestobi ter vzpodbiti jih k vatrnosti, radi česar je sklenil Karol Gustav, da potiče vstajo ter zlomi Kazimirovo moč, da odvzame s tem Prusom vsako nadajo njegovemu oblasti.

Moral je to storiti tudi iz osira na izbornega kneza, ki se je vsikdar držil le z močnejšimi. — Kralj švedski ga je temeljito poznal ter ni dvomil niti za minuto, da prestopi, ako pokaže sreča poljskemu kralju neprizakovani obraz, knez zopet na njegovo stran.

Ker je torej oblegovanje Marburga napredovalo zelo jalovo, kajti čim huje so oblegovalci pritiskali, tem huje ga je Vejharski branil, so Švedje udri v ljudovlado z namenom, ugonobiti Jana Kazimira.

Ker pa je bil Karol Gustav navajen, izvršiti vsak sklep z največjo urnostjo, je v naglici pobral vojake, nastanjene po bližnjih mestih in, predno so utegnili v ljudovladi dobro ogledati, predno se je razširila novica o njegovem pohodu, je že puščil za seboj Varšavo ter planil v največji plamen požar.

Njegov pohod je bil podoben burji, katero podliga zloba in želja po maščevanju. Deset tisoč konj je ceplalo za njim po polju, pokritem že s snegom proti južni meji ljudovladi, ugonabijajoč na tej poti vse z ognjem in mečem. To ni bil več nekdaj dobit Karol Gustav, ki se je laskal vojakom ter prijazno segal v roko poljskemu plemstvu. Kjerjalki se je prikazal, že tekla v potokih plemenita in kmečka kri. Manjše oddelke je ugonabijal na poti in obešal jetnike brez umiljenja.

Toda kadar stopi malediv iz goščave na odkriti polje, lomi vse, kar mu pride na pot, takrat gredo volkovi za njim po njegovih sledi ter se mu zajedajo vsak hip v tilnik, tako so tudi mali oddelki drvili za vojsko Karola Gustava, kakor senca za človekom. Da, še vstrajneje, kajti šli so po dnevnu in po noči, ob lepem in slabem vremenu; pred njim pa so podirali mostove, ugonabijali žive, da je moral iti kakor po puščavi, v kateri ni nit kruha, niti podstrelja.

Karol Gustav je kmalu zaznal, kako nevarno je bilo njegovo podjetje. Vojska se je razstrelila okrog njega tako na široko, kakor se razstrelila okrog zahodene ladje v Prusiji, v Veliki Poljski, katera se je udala prva ter tudi prva hotelia streli raz sebe švedski jarem — v Mali Poljski, v Rusiji, Litvi in na Zmudski jarem, ki razgrajala vojno. Samo v gradovih, in večjih mestih so se že držali Švedje kakor na otokih. Kar pa se tiče vseh, gozdov, polj, in rek, so vse te imeli že Poljaki v rokah. Ne samo posamezen vojak, ne samo manjša krdeča, marveč celo cel polk se ni smel odtrgati od glavnih švedskih moči za uro daljave, kajti izginil je, kakor bi

padel v brezno, in jetniki, ki so slučajno prišli kmetom v roki, so umirali v grozih mukah.

Zmanj je dal Karol Gustav po vseh in mestih razglasiti, da dobi vsak kméti, kateri mu pripelje oboroženega plemiča, bodisi živega ali mrtvega, svobodo na večne čase ter še zemljo v nagrado. Kmetje so namreč s plemstvom in vaščani vred zbezali v gozd, kjer so na primernih mestih prežali na Svede, napadali manjše oddelke ter ugnabljali prednje strafe. Cepci, vilje in kose so jim služile mesto sabej.

V sredini Karola Gustava se je še tem huje kuhalo jeza, ker je zagrinil komaj pred nekajko meseci s tako lahkoto ta kraj, radi česar ni mogel sedaj razumeti, kaj se je zgodilo, odkod te moči, od koder ta upor in ta strašna vojna na življenje in smrt, katere konca ni videl ter si ga ni mogel niti predočiti.

S švedskim kraljem so šli: njegov brat Adolf, kot glavni poveljnik, Robert Duglas, Henrik Horn, sorodnik omenega Horna, ki je padel pod Čenstohovom; Valdemar, grof danski, ter Mueller, ki je izgubil svojo bojno slavo pod Jasnogorskim samostanom, potem Ašemberg, najizurjeniški voditelj konjice med Švedi, Hamerisild, načelnik topničarstva, ter starci razbojniki, maršal Arvid Wittemberg, proslavljen po svojem zverstvu, ter Forgell in dokaj drugih, ki so se glede znanja bojnega rokodelstva moral skriti nemara samo pred kraljem.

Vsi ti so se bili v svojih srcah, da propade radi ogromnega truda, radi pomanjkanja hrane in besote Poljakov s kraljem vred njihova vojska. Stari Wittemberg je celo nasvetoval, naj se vstavi pohod.

To, kar je še najbolj jeziklo Švede, je bila negotovost, od katere strani jih napade sovražnik. Pogostoma so streljali v lesno goščavo, misleč si, da imajo pred seboj sovražnika, katerega vendar nikdar tam niso bili. Svedje so drvili za Černečkim, on pa se ni smatrал sposobnim za bitko s švedsko armado, krožil je znokrog tako, da so si Švedje mislili, da ga imajo pred seboj, in Čarnecki je uporabil ugodno priložnost, pobijil one, ki so zastali, ter tako zmanjševal število švedske vojske.

Naposled se jih je pošarilo ga zajeti v Golembju, ne dašč od izliva reke Vepre v Viso. Nekaj poljskih praporov, ki so stali pripravljeni, je pisanilo na sovražnika ter napravilo med njim zmečjavlo. Volodič